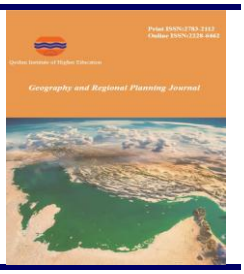
Iranian Association of Geopolitical

Geography and Regional Planning

ISSN (Print): 2783-2112 - ISSN (Online): 2228-6462

Homepage: https://www.jgeoqeshm.ir/

The role of socio-cultural capacities of urban creativity in the economic development of Rasht city

Maha Mahmidnisi[1], Faranak Seyyedi✉[2], Masoumeh Motlaq[3]

1. Department of Social Sciences, Arak Branch, Islamic Azad University of Arak, Iran. Email: mahmidnisi2342@gmail.com
2. Department of Social Sciences, Arak Branch, Islamic Azad University of Arak, Iran. Email: F.seyyedi521@iau.ac.ir
1. Department of Social Sciences, Arak Branch, Islamic Azad University of Arak, Iran. Email: motlaq24@gmail.com

ARTICLEINFO

Article type:
Research Paper

Article history:
Received: September 7, 2026
Revised: September 8, 2026
Accepted: November 14, 2026
Published online: November 15, 2026

Keywords:
Social capacity
cultural capacity
urban creativity
Rasht city
economic development

Abstract

Paying attention to new economic approaches can play an effective role in development, including the social and cultural capacities of cities. Social and cultural capacities can play a fundamental role in the relationship between the creative city and the city's economic development. Objective: To determine the role of social and cultural capacities of urban creativity in the economic development of Rasht and to determine which components of social and cultural capacities had the greatest impact on economic development. Research Method: In terms of purpose, it was applied and in terms of nature, it was a survey type. The data collection tool was a researcher-made questionnaire and data were obtained from a population of 383 households in Rasht using multi-stage cluster sampling. Data analysis was performed using descriptive and inferential statistical methods and structural equation modeling. Results: The results showed that social and cultural capacities of urban creativity have an effect on the economic development of Rasht, and the most important influential dimension is social capital. The model of socio-cultural capacities of urban creativity in Rasht is based on food culture, but their full exploitation requires creative urban planning and management, and transforming these capacities into economic and creative results requires strengthening cultural infrastructure, cooperation networks, and supportive policies.

How to cite: Mahmidnisi, M., Seyyedi, F. & Motlaq, M. (2026). The role of socio-cultural capacities of urban creativity in the economic development of Rasht city. Geography and Regional Planning, 16(4), 416-433. https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.601299.4543

© Author(s) retain the copyright and full publishing rights

DOI: https://doi.org/10.22034/jgeoq.2026.601299.4543

Publisher: Qeshm Institute of Higher Education

Introduction

Urban economic development increasingly depends on recognizing and utilizing social and cultural capacities alongside physical and financial resources. The creative city approach emphasizes the role of cultural identity, social capital, public participation, local knowledge, and cultural activities in strengthening urban economies. These capacities can create opportunities for innovation, improve social interactions, enhance the attractiveness of urban spaces, and support local economic dynamism. Rasht, with its distinctive cultural heritage, food identity, hospitality traditions, and recognition as a UNESCO Creative City of Gastronomy, possesses considerable potential to benefit from this approach. However, realizing these opportunities requires a clear understanding of how its social and cultural capacities contribute to economic development. Although previous studies have examined creative cities, social capital, and cultural resources, limited research has directly investigated their combined influence on Rasht's economy. This study therefore examines the role of social-cultural capacities of urban creativity in the economic development of Rasht, focusing on food identity and heritage, social capital and public participation, indigenous food knowledge and skills, hospitality culture and social interactions, and cultural-food events and activities.

Methodology

This study employed a descriptive, analytical, and explanatory survey design. The population comprised Rasht residents over 18. Based on the 2016 statistical yearbook, Cochran's formula determined a sample of 383 respondents. Data were collected using a researcher-developed questionnaire, whose validity and reliability were assessed, alongside documents and observations. Multistage cluster sampling was applied. Data were analyzed using SPSS and structural equation modeling (SEM).

Results and Discussion

The findings revealed positive, strong, and statistically significant relationships between all dimensions of urban social-cultural capacities and economic development in Rasht. Pearson correlation analysis showed that overall social-cultural capacity had the strongest association with economic development ($r = 0.812$). Among individual dimensions, social capital and public participation recorded the highest correlation ($r = 0.734$), followed by food identity and heritage ($r = 0.729$), hospitality culture and social interactions ($r = 0.721$), cultural-food events and activities ($r = 0.705$), and indigenous food knowledge and skills ($r = 0.678$). All relationships were statistically significant at the 0.001 level. The results also indicated that communication networks and public participation were important factors in the city's economic development. Rasht's designation as a UNESCO Creative City of Gastronomy was associated with new economic opportunities and an economic geography through city branding. These findings support the proposition that urban creativity is shaped not merely by individual talent, but also by the distribution and accumulation of social and cultural resources. Overall, the results emphasize the contribution of social interaction, participation, cultural identity, and local capacities to strengthening economic development in Rasht.

Conclusion

The findings demonstrate that social-cultural capacities of urban creativity play a significant role in Rasht's economic development. Positive and strong relationships across all examined dimensions indicate that economic progress is connected not only with physical and financial resources, but also with cultural identity, social relationships, participation, and local knowledge. Social capital and public participation showed the strongest association with economic development, highlighting the importance of communication networks, collective action, and citizens' involvement in urban affairs. Strengthening trust, cooperation, and participation can therefore support local economic dynamism. Food identity and heritage, hospitality culture, indigenous food knowledge and skills, and cultural-food events also showed meaningful relationships with economic development. These capacities can reinforce Rasht's distinctiveness, support its creative-city

brand, and provide a foundation for food tourism, cultural entrepreneurship, and creative activities. The findings are consistent with theoretical perspectives that regard creativity as a product of social interaction and the accumulation of social, cultural, and economic capital, rather than merely an individual attribute. They also support the view that everyday interactions and communication networks contribute to urban creativity. Rasht's recognition as a UNESCO Creative City of Gastronomy offers an opportunity to translate cultural assets into economic value through branding and coordinated local initiatives. Accordingly, urban planning and management should move beyond exclusively physical interventions and adopt an integrated approach that recognizes social and cultural resources. Priority should be given to strengthening civic participation, supporting local networks and food-related knowledge, preserving cultural heritage, and expanding cultural and gastronomic events. Stronger links among citizens, local businesses, cultural institutions, and urban authorities can help convert these capacities into sustainable economic opportunities. Overall, recognizing and mobilizing social-cultural capacities is an important pathway for enhancing Rasht's economic development and consolidating its position as a creative city..

Ethical considerations

Following the principles of research ethics

The authors have observed the principles of ethics in conducting and publishing this scientific research, and this is confirmed by all of them.

Data Availability Statement

Data available on request from the authors.

Acknowledgements

First author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article

Second author: Preparation of samples, conducting experiments and collecting data, performing calculations, statistical analysis of data, analysis and interpretation of information and results, preparing a draft of the article

Ethical Considerations

The authors affirm that they have adhered to ethical research practices, avoiding plagiarism, misconduct, data fabrication or falsification, and have provided their consent for this article's publication.

Funding

This research was conducted without any financial support from Payam Noor University.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest

فصلنامه جغرافیا و برنامه ریزی منطقه ای

شاپا چاپی: ۶۴۶۲- ۲۲۲۸ شاپا الکترونیکی: ۲۱۱۲ -۲۷۸۳

Homepage: https://www.jgeoqeshm.ir/

انجمن ژئوپلیتیک ایران

نقش ظرفیت های اجتماعی- فرهنگی خلاقیت شهری در توسعه اقتصادی شهر رشت

مها محامیدنیسی[۱]، فرانک سیدی✉[۲]، معصومه مطلق[۳]

۱. گروه علوم اجتماعی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، ایران. رایانامه: mahmidnisi2342@gmail.com

۲. گروه علوم اجتماعی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، ایران. رایانامه: F.seyyedi521@iau.ac.ir

۳. گروه علوم اجتماعی، واحد اراک، دانشگاه آزاد اسلامی اراک، ایران. رایانامه: motlaq24@gmail.com

اطلاعات مقاله

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۵/۰۶/۱۶

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۵/۰۶/۱۷

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۸/۲۳

تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۸/۲۴

کلیدواژه ها:

ظرفیت اجتماعی

ظرفیت فرهنگی

خلاقیت شهری

شهررشت

توسعه اقتصادی

چکیده

توجه به رویکردهای جدید اقتصادی می تواند در توسعه نقش موثری داشته باشد، از جمله آنها می توان به ظرفیت های اجتماعی و فرهنگی شهرها اشاره نمود.ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی می تواند نقش بنیادینی در رابطه ی شهر خلاق باتوسعه اقتصادی شهر ایفا کند.هدف:تعیین نقش ظرفیت‌های اجتماعی و فرهنگی خلاقیت شهری در توسعه اقتصادی شهررشت بود واین که مشخص کند کدام مؤلفه‌های ظرفیت های اجتماعی و فرهنگی بیشترین تأثیر را بر توسعه اقتصادی داشت. روش تحقیق: از نظر هدف کاربردی و از نظر ماهیت توصیفی، تحلیلی و تبیینی ازنوع پیمایش بود. ابزار جمع آوری داده ها پرسشنامه محقق ساخته وداده هاازجمعیت ۳۸۳نفری خانوارهای رشت با نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای بدست آمد. تحلیل داده‌ها با روش‌های آماری توصیفی و استنباطی و مدل معادلات ساختاری انجام شد. نتایج: نتایج نشان داد، ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی خلاقیت شهری بر توسعه اقتصادی شهر رشت تأثیر دارند و مهم ترین بعد تاثیرگذار سرمایه اجتماعی است. الگوی ظرفیت های اجتماعی فرهنگی خلاقیت شهری در رشت مبتنی بر فرهنگ غذایی و خوراک است، اما بهره‌برداری کامل از آن‌ها نیاز به برنامه‌ریزی و مدیریت خلاق شهری دارد و تبدیل این ظرفیت‌ها به نتایج اقتصادی و خلاقانه نیازمند تقویت زیرساخت‌های فرهنگی، شبکه‌های همکاری و سیاست‌های حمایتی است.

استناد: محامیدنیسی، مها، سیدی، فرانک و مطلق، معصومه. (۱۴۰۵). نقش ظرفیت های اجتماعی-فرهنگی خلاقیت شهری در توسعه اقتصادی شهر رشت. جغرافیا و برنامه ریزی منطقه‌ای، ۱۶(۴)، ۴۱۶-۴۳۳. DOI:10.22034/jgeoq.2026.601299.4543

ناشر: موسسه آموزش عالی قشم

© نویسندگان.

مقدمه

تامل و تدبر در ماهیت و کارکرد شهرها درنتیجه تحولات فناورانه و اطلاعاتی وحرکت به سوی شهرهایی که الگوهای کثرت گرایانه و خلاق داشته،ایجاد طبقات خلاق و نقشی که در توسعه اقتصادی شهر ایفا می کنند ،ازمنظر جامعه شناختی قابل بررسی علمی است و با این پیش فرض طرح مسأله صورت گرفته و بدان پرداخته می شود . توجه به رویکردهای جدیداقتصادی ازجمله مواردی است،که می توانددرتوسعه اقتصادی نقش موثری داشته باشد. امروزه شهرها دیگر صرفاً سکونتگاه‌هایی برای تمرکز جمعیت نیستند، بلکه به کانون‌های اصلی تولید ثروت، نوآوری، تعاملات فرهنگی و رقابت‌های اقتصادی در مقیاس ملی و جهانی تبدیل شده‌اند. در چنین شرایطی، الگوهای سنتی توسعه شهری که عمدتاً بر سرمایه‌های فیزیکی، صنایع سنگین و زیرساخت‌های کالبدی استوار بودند، توان پاسخگویی به پیچیدگی‌های اقتصاد معاصر را ندارند. این وضعیت سبب شده است که توجه اندیشمندان و سیاست‌گذاران به سوی رویکردهایی معطوف شود که بر نقش سرمایه‌های ناملموس نظیر دانش، خلاقیت، فرهنگ و روابط اجتماعی تأکید دارند.(هاگینز و تامپسون[1]، ۲۰۲۱:۹۲۵)

یکی از ابعاد مهم توسعه اقتصادی ،خلاقیت و کارآفرینی در راستای پاسخگویی به نیازهای تازه براساس ظرفیت های شهری می باشد که با رویکرد توسعه اقتصادی شهر، مفهوم خلاقیت شهری وابعادآن مطمع نظر قرار می گیرد.رویکردی که در ادبیات برنامه ریزی و سیاست گذاری های شهری بیش از پیش مورد توجه است .یکی از مهم‌ترین رویکردها، مفهوم شهر خلاق[2] است. در واقع شهر خلاق ، شهری است که با بهره‌گیری از ظرفیت‌های فرهنگی[3]، هنری، اجتماعی و نوآورانه خود، زمینه را برای شکل‌گیری فعالیت‌های خلاق، صنایع فرهنگی و اقتصاد مبتنی بر دانش فراهم می‌سازد. اقتصاد شهری دانش بنیان خلاقانه با خاستگاه اجتماعی فرهنگی موجب پیوند فرهنگ محلی و بومی با مشارکت اجتماعی و دانش اقتصادی می گردد. بعبارتی خلاقیت شهری،موجب آمیختگی سرمایه فرهنگی با سرمایه اجتماعی شده و در نهایت برآیند آن به سرمایه اقتصادی تبدیل می گردد.

نظریه‌پردازان معتقدند که توسعه اقتصادی پایدار در شهرهای معاصر بیش از هر چیز وابسته به توانایی آن‌ها در جذب و حفظ طبقه خلاق است، که از طریق تولید ایده‌های نو و نوآوری‌های مستمر، ارزش افزوده اقتصادی ایجاد می‌کند.

اگر سرمایه فرهنگی[4] را عامل مهم شکل‌دهی به هویت شهری[5] و افزایش جذابیت اقتصادی[6] شهر بدانیم،شهر رشت به عنوان مرکز استان گیلان،یکی از کانون‌های مهم فرهنگی کشور به شمار می‌رودوعضویت رشت در شبکه شهرهای خلاق یونسکو در حوزه خوراک نیز بیانگر این ظرفیت بالقوه است.

محدود بودن پیوند میان فعالیت‌های فرهنگی و بازار کار، ضعف حمایت‌های نهادی از کارآفرینی فرهنگی ونبود راهبردهای منسجم، موجب شده است که این ظرفیت‌هابه صورت کامل در خدمت توسعه اقتصادی شهر قرار نگیرند و تأثیر چشمگیری بر توسعه اقتصادی شهر نداشته باشند(نسترن و محمدی،۱۴۰۱: ۱۱۸)

ظرفیت اجتماعی به مجموعه‌ای از روابط مبتنی بر اعتماد، تعامل، مشارکت، همبستگی و شبکه‌های ارتباطی میان شهروندان و نهادهای محلی اشاره دارد، که می‌توانند بستر شکل‌گیری همکاری‌های جمعی، تبادل ایده‌ها، نوآوری و کارآفرینی را فراهم سازد. (پاتنام، ۲۰۰۰: ۸۸)

ظرفیت های فرهنگی نیز: میراث تاریخی، آیین‌ها و سنت‌ها، هنرهای بومی، صنایع فرهنگی، سبک‌های زندگی، زبان و نمادهای محلی و دیگر اشکال سرمایه فرهنگی است، که قرارگرفتن در بستری مناسب ، می‌تواند به سرمایه اقتصادی و اجتماعی تبدیل شود ودر ایجاد فرصت‌های جدید نقش‌آفرینی کند (بوردیو، ۱۹۸۶: ۹۹)

مساله درشناخت و بکارگیری ظرفیت های اجتماعی فرهنگی شهری، خلا شناختی جامعه شناسانه از نیازهای پیچیده فردی و اجتماعی انسان امروزی نسبت به محل سکونت اش است.طراحان و برنامه ریزان شهری جهت ارائه فضاهایی پاسخده،نیاز به

---

[1] .Huggins, R., & Thompson, P.
[2]. Creative City
[3]. Cultural capacities
[4]. Cultural capital
[5]. Urban identity
[6]. Economic attractiveness

شناخت دقیق ابعاد فرهنگی-اجتماعی زندگی انسان شهرنشین امروز در مراحل مختلف رشد دارند، که خلا این پژوهش ها در مطالعات جامعه شناسانه بخوبی مشهود است.خلا نظری نیز نشان می دهد که از لحاظ علمی ،هنوز شناخت از سازوکارهای تبدیل ظرفیت‌های اجتماعی و فرهنگی به خلاقیت شهری و سپس به توسعه اقتصادی، کامل نیست.

جامعه شناسی شهری درک خوبی از فرایندهای گسترده سیاسی ، اجتماعی و اقتصادی و نیز ناموزونی ها و تاثیر آنها بر افرادو اجتماعات محلی برای ما فراهم ساخته است ولی این که چگونه مردم محیط های اجتماعی و فضایی خود را مورد استفاده قرار می دهند ودرآن تجربه می کنند، بطور عمده مورد غفلت قرار گرفته است.(دیکنز، ۱۳۷۷: ۱۰)

بررسی ادبیات پژوهش نشان می‌دهد که اگرچه مطالعاتی در زمینه شهر خلاق، سرمایه اجتماعی و سرمایه فرهنگی در ایران انجام شده است، اما پژوهشی که نقش ظرفیت‌های اجتماعی-فرهنگی خلاقیت شهری را در توسعه اقتصادی شهر رشت بررسی کند، تاکنون انجام نشده است. این خلأ پژوهشی موجب شده است که سیاست‌گذاری‌های شهری در این شهر فاقد پشتوانه علمی و تجربی منسجم باشد.از این رو، مسأله اصلی پژوهش حاضر آن است که ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی خلاقیت شهری بر توسعه اقتصادی شهر رشت چه تأثیری دارند؟

شناخت و تقویت ظرفیت‌های اجتماعی و فرهنگی شهرها، به‌عنوان پیش‌شرط تحقق شهر خلاق و توسعه اقتصادی، از ضروریات پژوهشی است و نپرداختن به این مباحث موجب جاماندگی وسکون به جای پویایی شهرها ودرنتیجه ،رکودوتوسعه نیافتگی اقتصادی شهرها می گردد.ازبعدی دیگرضرورت انجام پژوهش از آن جهت است که بدون شناخت دقیق وضعیت ظرفیت‌های اجتماعی-فرهنگی و نحوه تأثیرگذاری آن‌ها بر توسعه اقتصادی، برنامه‌ریزی شهری به سمت راه‌حل‌های مقطعی و کالبدی سوق پیدا می‌کند و از پرداختن به ریشه‌های نرم‌افزاری توسعه بازمی‌ماند. پژوهش حاضر می‌تواند با ارائه شواهد علمی، مدیران شهری را در اتخاذ رویکردی مبتنی بر خلاقیت و فرهنگ یاری دهد.از منظر سیاست‌گذاری،یافته‌های این تحقیق می‌تواند به تدوین بسته‌های حمایتی برای کارآفرینان فرهنگی، تقویت نهادهای محلی، گسترش مشارکت شهروندان ،طراحی فضاهای شهری خلاق ،پویایی شهری ،هویت شهری،توسعه شهری و درنهایت توسعه اقتصادی چند بعدی کمک کند. این اقدامات نه‌تنها موجب افزایش کیفیت زندگی شهروندان می‌شود، بلکه می‌تواند به افزایش حس تعلق مکانی، انسجام اجتماعی،اعتماد عمومی ، افزایش سرمایه فرهنگی و اجتماعی نیزبیانجامد. اهمیت این پژوهش در سطح بین‌المللی نیز قابل توجه است. یونسکو با طرح شبکه شهرهای خلاق تأکید دارد،که فرهنگ و خلاقیت می‌توانند به‌عنوان پیشران‌های توسعه پایدار شهری باشند،بااین رویکرد، شهر خلاق شهری است که نه‌تنها از میراث فرهنگی خود پاسداری می‌کند، بلکه آن را به منبعی برای نوآوری، اشتغال‌زایی، تنوع اقتصادی و افزایش کیفیت زندگی شهروندان تبدیل می‌سازدو دراین مقاله رویکرد آزمون می شود.از منظرنظری تحقیق به توسعه ادبیات علمی کمک کرده واز منظر جامعه شناسی ،چنین تحلیلی می‌تواند نشان دهد که چه عواملی در یک شهر به شکوفایی خلاقیت شهری کمک می‌کنند و چه موانعی در شهر دیگر مانع از تبدیل ظرفیت‌های بالقوه به دستاوردهای بالفعل اقتصادی می‌شوند.از منظر عملی نیز،یافته‌های این پژوهش می‌تواند مبنایی برای تدوین سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه شهری مبتنی بر خلاقیت، فرهنگ و مشارکت اجتماعی باشدو امکان طراحی بسته‌های حمایتی :تقویت زیرساخت‌های فرهنگی، ایجاد فضاهای خلاق، حمایت نهادی از کسب‌وکارهای فرهنگی، توسعه بازارهای صنایع خلاق، افزایش مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری‌های محلی و ارتقای اعتماد اجتماعی دقیق‌تر را فراهم کند.

هدف کلی پژوهش

تعیین نقش ظرفیت‌های اجتماعی–فرهنگی، خلاقیت شهری در توسعه اقتصادی شهر رشت.

اهداف جزئی

- تعیین رابطه هویت و میراث خوراکی با توسعه اقتصادی رشت
- تعیین رابطه سرمایه اجتماعی با توسعه اقتصادی شهر رشت
- تعیین رابطه دانش و مهارت‌های بومی خوراک با توسعه اقتصادی شهر رشت
- تعیین رابطه فرهنگ میزبانی و تعاملات اجتماعی با توسعه اقتصادی شهر رشت
- تعیین رابطه رویدادها و فعالیت‌های فرهنگی–غذایی با توسعه اقتصادی شهر رشت

پیشینه پژوهشی

محمدی گرفمی و همکاران (۱۴۰۳) به تعین نقش اقامتگاه های بوم گردی در اقتصاد روستاهای شهرستان رشت که دارای اقامتگاه بوم گردی با بیش از یکسال فعالیت (۱۲ اقامتگاه) پرداختند. روش تحقیق توصیفی- تحلیلی و جمع آوری داده ها باابزار پرسشنامه از مدیران روستایی و جامعه محلی انجام شد. یافته ها نشان داد پس از شناسایی و بررسی دو مولفه اشتغال و ارتقاء درآمد (۲۰ متغیر) و حفظ ظرفیت های تولید و رونق کسب وکار (۱۹ متغیر) و طی مراحل شاخص سازی مشخص شد شاخص ایجاد فرصت های شغلی جدید برای زنان بیشترین میانگین و سرمایه گذاری در بخش گیاهان دارویی و طب سنتی کمترین میانگین را داراست. ایجاد اقامتگاه بوم گردی در شهرستان رشت، بیشترین تاثیر را بر اشتغال زنان داشته است. به کمک تحلیل رگرسیون مشخص شد که اقامتگاه بوم گردی بر شاخص اشتغال و ارتقاء درآمد ساکنین روستایی بیشتر از شاخص حفظ ظرفیت های تولیدو رونق کسب و کار موثر بوده است.

چراغی پور و حسام (۱۴۰۳) در تحقیق خود با عنوان بررسی میزان تاثیر برند شهر خلاق خوراک بر توسعه گردشگری شهر رشت به مطالعه توصیفی پرداختند. هدف پژوهش بررسی میزان تاثیر برند شهر خلاق خوراک بر توسعه گردشگری شهری بودو جمع آوری اطلاعات از ۵۷ پرسشنامه :اساتید ،کارشناسان شهرداری، شورای شهر، بنیاد مسکن انقلاب اسلامی و سازمان میراث فرهنگی رشت تکمیل شد. تجزیه وتحلیل اطلاعات از آزمون هایT، فریدمن، همبستگی و رگرسیون با SPSS استفاده شد. نتایج نشان داد، شاخص مشارکت در میان شاخص ها پایین ترین میانگین (۲/۰۴) را دارد. سطح مشارکت مردم در طرح ها و پروژه های شهری در سطح پایینی است و عملکرد مدیریت شهری نیز در این زمینه ضعیف است. بالاترین میانگین هم مربوط به شاخص جاذبه ها (۳/۰۳) می باشد. شهر رشت ازنظر جاذبه های طبیعی، تاریخی و جاذبه های انسان ساخت در وضعیت مطلوبی است. بین شاخص های شهر خلاق خوراک و توسعه گردشگری شهری همبستگی نسبتاًقوی وجود دارد. شاخص حمایت مالی بیشترین تاثیر و شاخص های ساختار سازمانی، فرصت های فرهنگی و مشارکت کمترین تاثیر را بر توسعه گردشگری شهری دارد.

مؤمنی زاده و همکاران (۱۴۰۲) پژوهشی با هدف ارائه راهبردهای مؤثر در توسعه اقتصادی روستاهای شهرستان رشت به روش توصیفی تحلیلی انجام دادند. نتایج نشان داد که در راهبرد رقابتی، استقرار صنایع تبدیلی کشاورزی در منطقه، با توجه به عدم ایجاد آلودگی زیست‌محیطی و حمایت کارشناسان و مدیران محلی و استانی، از اهمیت بالایی برخوردار است. در راهبرد تنوع‌بخشی، ایجاد انگیزه برای افزایش تولیدات کشاورزی به‌جای تأسیس صنایع وابسته به شهر تأثیر قابل توجهی در توسعه اقتصادی دارد. در راهبرد بازنگری، توسعه مهارت‌های جدید تولیدی در میان روستاییان یکی از اقداماتی است که می‌تواند به بهبود وضعیت اقتصادی منجر شود. در نهایت، در راهبرد تدافعی، حمایت مالی از روستاییان با اعطای وام‌های کم‌بهره، تأثیر مستقیمی بر رونق کسب‌وکارهای کوچک و تقویت اقتصاد محلی دارد. این راهبردها با هدف بهبود شرایط اقتصادی و اجتماعی روستاهای شهرستان رشت تدوین شده‌اند تا مسیر توسعه پایدار و فراگیر را برای این مناطق هموار سازند.

حمیدی و همکاران (۱۴۰۲) پژوهشی از نوع توصیفی تحت عنوان «بررسی تاثیر اقدامات مدیریت شهری در تحقق برند شهر خلاق رشت)» انجام دادند. جمع آوری داده ها با پرسشنامه و نمونه گیری تصادفی انجام شد که میان شهروندان شهر توزیع شد.داده ها با نرم افزار SPSS و Smart PLS3 تبدیل به مدل سازی شد. نتایج نشان داد که شاخصهای تحول اقتصادی"شبکه سازی و مشارکت پذیری، استفاده از ظرفیتهای تاریخی و فرهنگی" و "ساختارسازمانی در حوزه سیاست گذاری شهر خلاق به ترتیب بیشترین اثرگذاری را بر تحقق برند سازی شهر رشت دارند.

علی اکبری و همکاران (۱۳۹۸) پژوهشی با هدف«بررسی ظرفیت اجتماعی ده ناحیهٔ شهر کاشان در پذیرش اصول ده‌گانهٔ رشد هوشمند» انجام دادند و برای دستیابی به اطلاعات از مطالعات میدانی و کتابخانه‌ای استفاده کردند. داده‌ها به‌کمک پرسشنامه در مقیاس پنج‌طیفی لیکرت، با نرم‌افزار SPSS تجزیه و تحلیل شده و نقشه‌ها با استفاده از نرم‌افزار سامانهٔ اطلاعات جغرافیایی تهیه شد. جامعهٔ آماری، ۶۶۷۳۱ خانوار ساکن در شهر کاشان بود که با استفاده از فرمول کوکران تعداد کل نمونه ۳۲۰ به‌دست آمد. براساس نتایج، ناحیهٔ بازار بیشترین و ناحیه خزاق کمترین ظرفیت اجتماعی را در پذیرش رشد هوشمند دارند. در بررسی هر اصل در ناحیه‌های شهر کاشان مشخص شد ظرفیت اجتماعی در پذیرش چهار اصل توسعهٔ انتخاب‌ها و فرصت‌های مسکن، حفاظت از

فضاهای باز و نواحی زیست‌محیطی، استفاده از تکنیک‌های طراحی نوآورانه و تشویق همکاری‌های جامعه و سهامداران تفاوت معناداری ندارد.

جنسن و باستا (۲۰۲۴) در مطالعه با بررسی پروژه های توسعه شهری در آمستردام، به تحلیل چگونگی تبدیل اهداف پایداری اجتماعی به اقدامات عملی و تأثیر این مداخلات بر تجربه ساکنان پرداختند. نتایج نشان داد ،ادراک برنامه‌ریزان از پایداری اجتماعی به‌عنوان یک فرآیند جامع، دقیقاً با برداشت و تجربه ساکنان همخوانی ندارد. مردم به‌صورت فردی، عملکردهای اجتماعی را بر اساس زمینه‌های مختلف مانند معماری محیط، ارتباطات اجتماعی و ترجیحات شخصی، ارزیابی و تبدیل می‌کنند. این تحقیق بر اهمیت درک رابطه میان افراد و محیط شهری، فراتر از صرفاً اجرای طراحی‌های فیزیکی تأکید می‌کند. با بهره‌گیری از رویکرد قابلیت محور، پژوهشگران پیشنهاد می‌کنند که فرآیندهای برنامه‌ریزی شهری باید به نحوی بازطراحی شوند که اهداف پایداری اجتماعی با تجربه واقعی ساکنان تطبیق یابد. این مطالعه همچنین نشان داد که در کنار طراحی فیزیکی، عوامل اجتماعی، فرهنگی و روان‌شناختی نیز در تحقق پایداری اجتماعی نقش دارند و باید مورد توجه قرار گیرند تا توسعه شهری بتواند به شکلی فراگیرتر و متناسب با نیازهای جمعیت محلی عمل کند.

وولفرام و همکاران (۲۰۱۹) در پس‌زمینه‌ای از ادعاها و تلاش‌ها برای دستیابی به تحولات شهری، به بررسی مفهوم رابطه‌ای ظرفیت دگرگون‌کننده شهری و چگونگی تأثیر آن بر رویکردهای نوین در تحقیق، سیاست و عمل می‌پردازند. با تکیه بر هفت مقاله که زمینه‌های تجربی متنوع را تجزیه و تحلیل می‌کنند، چهار الزام را شناسایی نموده اند ،که باید راهنمای اقدامات آینده باشند:۱- تقویت شمول و توانمندسازی به عنوان پیش‌نیاز۲-از بین بردن شکاف میانجی گری و تقویت نقش دانشگاه‌های محلی۳- به چالش کشیدن و بازآفرینی برنامه‌ریزی شهری به عنوان یک عرصه کلیدی ۴-افزایش بازاندیشی از طریق تکنیک‌های جدید خودارزیابی.کلاسطوح فعلی ظرفیت دگرگون‌کننده شهری بسیار پایین ارزیابی می‌شوند، که توسعه آن را به یک هدف با اولویت بالا برای همه ذی نفعان، به ویژه برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری تحقیقاتی، تبدیل می‌کند.

گروداچ (۲۰۱۷) در پژوهش خود با موضوع «سیاست فرهنگی شهری و شهرسازی خلاق» بر این باور است که سیاست شهر خلاق در دو دهه گذشته به‌عنوان راهبردی برای توسعه شهری مطرح بوده و با وجود انتقادات آکادمیک، در شهرهای متعددی به اجرا درآمده است. این سیاست بر نقش فعالیت‌های خلاقانه در رشد اقتصادی شهری تأکید دارد و مدل‌های مختلفی از آن اقتباس شده است. در عین حال، برخی تحقیقات نشان داده‌اند که این برنامه‌ها نه‌تنها نابرابری‌های شهری را کاهش نمی‌دهند، بلکه آن‌ها را پنهان و بازتولید می‌کنند. همزمان، جنبش‌های نوظهور در حال شکل‌گیری هستند که ممکن است سیاست شهر خلاق را به مسیرهای جدیدی هدایت کنند، به‌ویژه از طریق تولیدفرهنگی و فعالیت‌های مشارکتی در سطح جامعه.

چهارچوب نظری

چارچوب نظری مقاله ترکیبی و تلفیقی برگرفته از خلاقیت شهری حاصل تعامل سرمایه فرهنگی و اجتماعی (بوردیو)،اقتصادشهری (وبر)، طبقه خلاق (فلوریدا)، شبکه‌های ارتباطی (کاستلز) و فرهنگ و اقتصاد (تراسبی) تعامل نمادین و ارتباط خلاقانه (مید وبلومر) سرمایه فرهنگی (دیماجیو) است.

جدول ۱. ماتریس چهارچوب نظری

نظریه‌پرداز	نظریه	ایده اصلی
ریچاردفلوریدا	نظریه طبقه خلاق	رشد و نوآوری شهری حاصل تمرکز نیروی کار خلاق، فناوری و تنوع فرهنگی است.
نظریه وبر	اقتصاد اجتماعی شهر	شهرنشینی جدید همراه با ظهور بازار و اقتصاد مدرن، او بدنبال خصایص اقتصادی شهرعقلانیت و دیوانسالاری مدرن ویژگی جامعه شهری مدرن و مشارکت ضرورت الزامات شهروند بودن است شهرها به طبقات بازرگان، مصرف کننده و تولید کننده تقسیم می شوند
نظریه بوردیو	نظریه سرمایه فرهنگی اجتماعی	خلاقیت نتیجه توزیع و انباشت سرمایه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در میدان‌های اجتماعی است.

ایمانوئل کاستلز	نظریه جامعه شبکه‌ای	خلاقیت و نوآوری در شبکه‌های ارتباطی و جریان‌های اطلاعاتی شهرها شکل می‌گیرد.
تراسبی	سرمایه فرهنگی ،ازمنظراقتصادی	سرمایه فرهنگی دریک معنای اقتصادی می تواندابـزاریرا بـرای بازنمـایی فرهنـگ فـراهم کند کهاین‌امکـانرابوجود می آورد که سرمایه‌های ملمـوس و نـاملموس فرهنـگ را به صورت ذخایر بادوام ارزش و تامین کننده منافع افراد و گروه ها درنظر بگیریم.
پل دیماجیو	کارآفرینی فرهنگی وتحرک فرهنگی	مقاله «کارآفرینی فرهنگی دربوستون قرن نوزدهم»بااین استدلال که مدیریت ارکسترسمفونیک بوستون وموزه هنرهای زیباتوانسته است باکنترل وهدایت احساسات مردم موجی ازمهاجران رابه سوی خودجلب نمایدازنخبگانی که این سرمایه هارامدیریت می کردندباعنوان سرمایه داران فرهنگی یادمی کند.
مید و بلومر	مکتب کنش متقابل نمادین	خلاقیت از تعاملات روزمره و تولید معانی در فضاهای شهری پدید می‌آید.
جورج هومنز	مکتب مبادله اجتماعی	خلاقیت در نتیجه نوع تعامل بین فردی و به حداکثر رساندن سود و حداقل هزینه است

فرضیه‌های پژوهش

فرضیه اصلی :ظرفیت‌های اجتماعی–فرهنگی خلاقیت شهری بر توسعه اقتصادی شهر رشت تاثیر دارد.

فرضیه‌های فرعی

- هویت و میراث خوراکی با توسعه اقتصادی رشت رابطه دارد.
- سرمایه اجتماعی با توسعه اقتصادی رابطه رشت دارد.
- دانش و مهارت‌های بومی خوراک با توسعه اقتصادی رشت رابطه دارد.
- فرهنگ میزبانی و تعاملات اجتماعی با توسعه اقتصادی رشت رابطه دارد.
- رویدادها و فعالیت‌های فرهنگی–غذایی با توسعه اقتصادی رشت رابطه دارد.

روش تحقیق

روش تحقیق توصیفی تحلیلی تبیینی از نوع پیمایش است.جامعه آماری تحقیق شهروندان بالای ۱۸ سال شهر رشت است ،که بر اساس سالنامه سال ۹۵،۹۵۶۹۷۱ نفرو ۲۲۸۱۴۲خانوارورداده هابااستفاده از فرمول کوکران از جمعیت نمونه ۳۸۳نفری بدست آمد.روش گرداوری اطلاعات میدانی وابزار اصلی پرسشنامه محقق ساخته ،که پس از سنجش اعتبار و روایی آن بکارگرفته شد.فن تکمیلی نیزاسنادومدارک موجودومورد‌مشاهده بود.روش نمونه‌گیری،خوشه ای چند مرحله ای[۱] بود.تجزیه و تحلیل اطلاعات با نرم افزارSPSS ومدل معادلات ساختاریSEM انجام شد.

نتایج

برای بررسی رابطه ابعاد ظرفیت های اجتماعی فرهنگی رشت و توسعه اقتصادی از ضریب همبستگی پیرسون استفاده شد.

جدول ۲. ضرایب همبستگی پیرسون ابعاد متغیرظرفیت های اجتماعی فرهنگی و توسعه اقتصادی شهررشت

[۱۱] - Multi-stage Cluster Sampling

متغیر	توسعه اقتصادی (r)	سطح معناداری
هویت و میراث خوراکی	۰/۷۲۹	P<۰/۰۰۱
سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی	۰/۷۳۴	P<۰/۰۰۱
دانش و مهارت‌های بومی خوراک	۰/۶۷۸	P<۰/۰۰۱
فرهنگ میزبانی و تعاملات اجتماعی	۰/۷۲۱	P<۰/۰۰۱
رویدادها و فعالیت‌های فرهنگی غذایی	۰/۷۰۵	P<۰/۰۰۱
ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی (کل)	۰/۸۱۲	P<۰/۰۰۱

نتایج جدول نشان داد،بین همه ابعادظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی و توسعه اقتصادی رابطه‌ای مثبت، قوی واز نظر آماری معناداروجوددارد(P<۰/۰۰۱).ضریب همبستگی هویت ومیراث خوراکی باتوسعه اقتصادی (۰/۷۲۹) ،سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی (۰/۷۳۴)، دانش و مهارت‌های بومی خوراک (۰/۶۷۸)،فرهنگ میزبانی و تعاملات اجتماعی(۰/۷۲۱)و رویدادها و فعالیت‌های فرهنگی غذایی(۰/۷۰۵)رابطه مثبت و معناداری با توسعه اقتصادی دارند.در نهایت، ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی با ضریب همبستگی ۰/۸۱۲، قوی‌ترین رابطه را با توسعه اقتصادی نشان دادکه بیانگرتأثیربسیار قوی این ظرفیت‌ها بر توسعه اقتصادی شهررشت است.بیشترین رابطه مربوط به سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی و کمترین رابطه مربوط به دانش و مهارت های بومی خوراک است.این یافته نشان می‌دهد هرچه ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی خلاقیت شهری در شهر رشت تقویت شود، شاخص‌های توسعه اقتصادی شامل ایجادفرصت‌های شغلی،افزایش سرمایه‌گذاری، رشد کسب‌وکارهای محلی، تنوع فعالیت‌های اقتصادی،افزایش درآمدخانوار،درآمد سرانه ودرآمدهای پایدار نیز بهبود خواهند یافت.

جدول ۳. نتایج رگرسیون چندگانه پیش بینی توسعه اقتصادی براساس ابعاد ظرفیت های اجتماعی فرهنگی شهر رشت

متغیر مستقل	ضریب بتای استاندارد (β)	خطای استاندارد (SE)	t آماره	P مقدار
هویت و میراث خوراکی	۰/۲۲۸	۰/۰۴	۴/۹۱	۰/۰۰۱
سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی	۰/۲۹۷	۰/۰۵	۶/۴۸	/۰۰۱
دانش و مهارت‌های بومی خوراک	۰/۱۷۳	۰/۰۳	۳/۸۲	۰/۰۰۱
فرهنگ میزبانی و تعاملات اجتماعی	۰/۲۵۴	۰/۰۴	۵/۶۷	۰/۰۰۱
رویدادها و فعالیت‌های فرهنگی–غذایی	۰/۱۹۱	۰/۰۳	۴/۱۲	۰/۰۰۱
مدل کلی				
ضریب تعیین(R^2)	۰/۷۱۶			
آماره F	۱۹۰/۸۳			۰/۰۰۱

نتایج رگرسیون چندگانه نیز نشان داد،که ابعاد ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی شهر رشت در مجموع توانسته‌اند ۷۱/۶٪ از واریانس توسعه اقتصادی شهر را تبیین نمایند.R^2 =۰/۷۱۶در این مدل نیز، هر پنج بُعد ظرفیت های اجتماعی فرهنگی به طور معناداری توسعه اقتصادی شهر رشت را پیش‌بینی می‌کنند(مقدار p۰/۰۰۱).قوی‌ترین پیش‌بینی‌کننده در این مدل، بعد سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی ۰/۲۹۷ =β وسپس فرهنگ میزبانی ۰/۲۵۴= β بوده است.

جدول ٤. خلاصه مدل رگرسیونی

Sig	F	Adjusted R^2	R^2	R
۰/۰۰۱	۱۹۰/۸۳	۰/۷۱۲	۰/۷۱۶	۰/۸۴۶

برای سنجش فرضیه اول پژوهش براساس جدول خلاصه مدل رگرسیونی با توجه به مقدار ضریب تعیین (R^2) ابعاد ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی در شهر رشت در مجموع توانسته‌اند ۷۱/۶٪ از واریانس توسعه اقتصادی شهر را تبیین نمایند.آزمون F: معناداری کلی هر مدل رگرسیون را بررسی می‌کند. با توجه به .Sig کمتر از ۰/۰۵ برای مدل است، مدل رگرسیون از نظر آماری معنادار هستند.

مدل نهایی پژوهش با استفاده از مدل یابی معادلات ساختاریایموس ۲۶ در نرم افزار SEM برآوردگردید .

این مدل شامل موارد زیر بود:

۱. یک متغیر مکنون ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی
   a. هویت و میراث خوراکی(λ=0.82)
   b. سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی(λ=0.86)
   c. دانش و مهارت‌های بومی خوراک(λ=0.81)
   d. فرهنگ میزبانی و تعاملات اجتماعی(λ=0.85)
   e. رویدادها و فعالیت‌های فرهنگی–غذایی(λ=0.83)
۲. β = 0.84
۳. متغیر مکنون توسعه اقتصادی
   a. فرصت‌های شغلی جدید(λ=0.83)
   b. سرمایه‌گذاری(λ=0.86)
   c. رشد کسب‌وکارهای محلی(λ=0.84)
   d. تنوع فعالیت‌های اقتصادی(λ=0.80)
   e. بهبود درآمد خانوار(λ=0.82)
   f. افزایش درآمد سرانه(λ=0.85)
   g. درآمدزایی پایدار(λ=0.78)
   h. افزایش میانگین درآمد ماهیانه(λ=0.81)
   i. تنوع منابع جدید درآمدی(λ=0.79)
   j. رشد مشتریان پای‌بند به تغییر رفتار(λ=0.77)

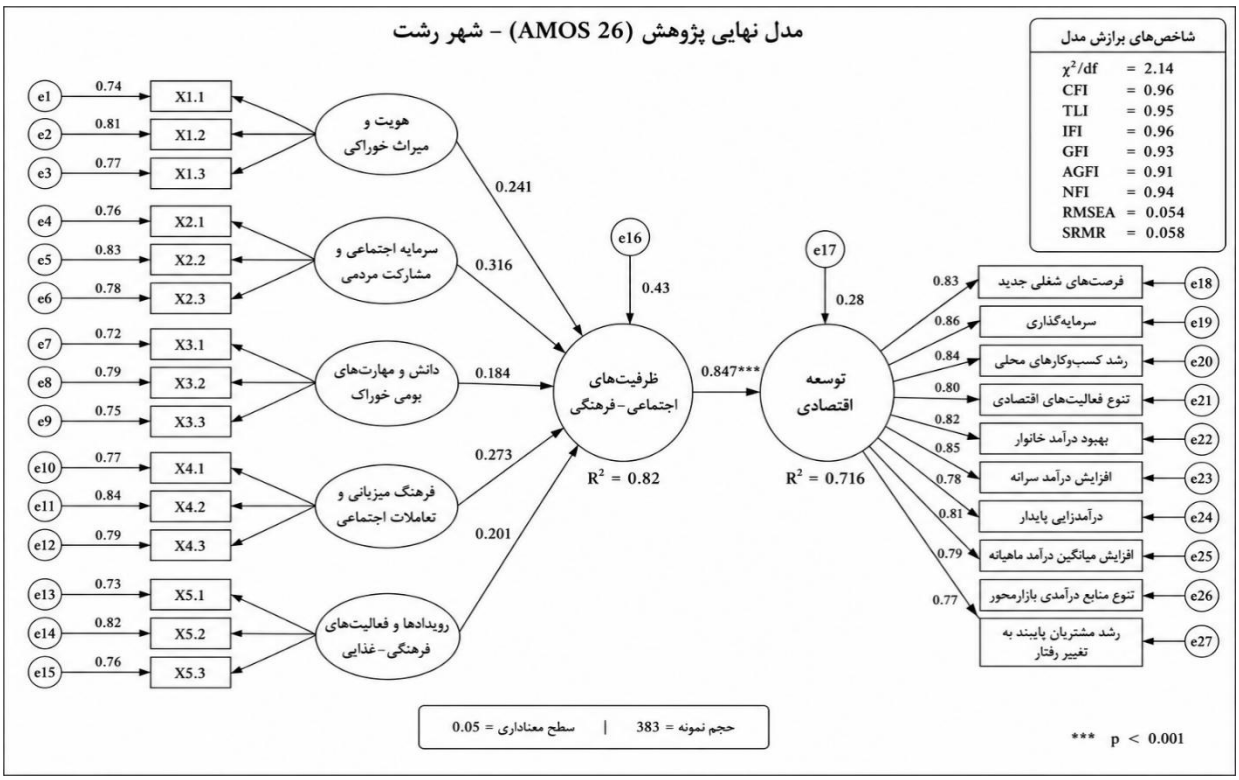
شاخص‌های برازش:

χ^2/df=۲/۱۴،GFI=۰/۹۳،AGFI=۰/۹۱،CFI=۰/۹۶،TLI=۰/۹۵،

SRMR=۰/۰۴۷، RMSEA=۰/۰۵۴

مدل مفهومی معادلات ساختاری

ساختار مدل مفهومی معادلات ساختاری نشان داد که توسعه اقتصادی نتیجه ارتباط هم افزا و هم زمان عوامل فرهنگی ، اجتماعی و مشارکت افراد بوده و صرفا حاصل عوامل مالی به تنهایی نیست.

مدل بالا نشان داد که بارهای عاملی استاندارد همه شاخص ها در محدوده قابل قبول قراردارند وبیانگر آن هستند که AVEو CRبدرستی سازه مربوط به خود را اندازه گیری می کنند . مقادیر آلفای کرونباخ موید پایایی و روایی همگرای مطلوب هستند.بنابراین می توان نتیجه گرفت ابزار اندازه گیری از کیفیت کافی برخوردار بوده ونتایج مدل ساختاری قابل اعتماد است.

۱. شاخص‌های برازش

شاخص‌های ارائه‌شده و مقایسه آن با مقدار مطلوب برای یک مدل برازش یافته، نشان از برازش مناسب مدل دارد. نکته قابل‌توجه در برازش مدل این است که، درحالی‌که برازش مدل ساختاری آن مدل را تائید می‌کند، هرگز ثابت نمی‌کند که آن مدل، یگانه مدل معتبر است.

جدول۵. شاخص های برازش مدل

شاخص	مقدار
R^2توسعه اقتصادی	۰/۷۱۶
Q^2	۰/۴۹۲
SRMR	۰/۰۵۸
GOF	۰/۶۴۶

جدول ٦. وضعیت شاخص های برازش مدل

شاخص برازش	مقدار نمونه	وضعیت
χ^2/df	۲/۱۴	مطلوب
GFI	۰/۹۳	مطلوب
AGFI	۰/۹۱	مطلوب
CFI	۰/۹۶	مطلوب
TLI	۰/۹۵	مطلوب
IFI	۰/۹۶	مطلوب
NFI	۰/۹۴	مطلوب
RMSEA	۰/۰۵۴	مطلوب
SRMR	۰/۰۴۷	مطلوب

شاخص‌های برازش مدل شامل: CFI=۰/۹۶ ، TLI=۰/۹۵ ، IFI=۰/۹۶، GFI=۰/۹۳، AGFI=۰/۹۱، NFI=۰/۹۴ ، RMSEA=۰/۰۵۴ و SRMR=۰/۰۴۷ همگی در محدوده قابل قبول قرار دارند.این شاخص‌ها نشان می‌دهند که مدل نظری پژوهش با داده‌های تجربی از برازش مطلوبی برخوردار بوده و روابط ترسیم‌شده میان متغیرها به‌خوبی مورد تأیید قرار گرفته است و با اطمینان علمی تفسیر کرد.

جدول ۷. ضرایب مسیر Smart PLS

مسیر	β	t	P
هویت و میراث خوراکی ← توسعه اقتصادی	۰/۲۴۱	۵/۳۱	۰/۰۰۱
سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی ← توسعه اقتصادی	۰/۳۱۶	۶/۹۴	۰/۰۰۱
دانش و مهارت‌های بومی ← توسعه اقتصادی	۰/۱۸۴	۴/۱۸	۰/۰۰۱
فرهنگ میزبانی ← توسعه اقتصادی	۰/۲۷۳	۵/۹۸	۰/۰۰۱
رویدادهای فرهنگی–غذایی ← توسعه اقتصادی	۰/۲۰۱	۴/۶۲	۰/۰۰۱
ظرفیت‌های اجتماعیفرهنگی ← توسعه اقتصادی	۰/۸۴۷	۲۱/۷۶	۰/۰۰۱

نتایج جداول نشان می‌دهد که ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی رشت با توسعه اقتصادی رابطه‌ای مثبت و معنادار دارد (β=۰/۸۴۷، p<۰.۰۰۱). همچنین مقدار R^2 =۰/۷۱۶بیان می‌کند که ۷۱/۶درصد از تغییرات توسعه اقتصادی توسط ظرفیت‌های اجتماعی

فرهنگی تبیین می‌شود .چنین مقداری در پژوهش‌ها، قدرت تبیین بسیار مطلوبی محسوب می‌شود.ازمنظر آماری، ضرایب استاندارد، پایایی و شاخص‌های برازش از استحکام مدل حمایت می‌کنند و قابلیت تعمیم نتایج را افزایش می‌دهند.

جدول۸. اندازه اثر(f^2) متغیرهای مستقل بر وابسته

متغیر	f^2
هویت و میراث خوراکی	۰/۲۴
سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی	۰/۳۱
دانش و مهارت‌های بومی	۰/۱۸
فرهنگ میزبانی و تعاملات اجتماعی	۰/۲۷
رویدادهای فرهنگی–غذایی	۰/۲۰

در میان ابعاد، سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی با ضریب مسیر ۰/۳۱ بیشترین اثر مستقیم را بر توسعه اقتصادی دارد این یافته بیانگرآن است که همکاری میان ذی‌نفعان،مشارکت جامعه محلی،اعتماداجتماعی وتعامل میان شهروندان، مهم‌ترین عامل در تقویت ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی گردشگری خوراک درشهررشت محسوب می‌شود.پس از آن، فرهنگ میزبانی و تعاملات اجتماعی با ضریب مسیر β=۰/۲۷۳در رتبه دوم قرار دارد. این نتیجه نشان دادکه رفتار مناسب جامعه میزبان، کیفیت تعامل با گردشگران و وجود فرهنگ مهمان‌نوازی، نقش مهمی در افزایش ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگیایفامی‌کند.همچنین، هویت و میراث خوراکی با ضریب β=۰/۲۴۱ بیانگرآن است که حفظ غذاهای سنتی،اصالت فرهنگی وانتقال میراث خوراکی، یکی از عوامل مؤثر در توسعه گردشگری خوراک و ارتقای جایگاه فرهنگی شهر رشت است.رتبه بعدی رویدادها و فعالیت‌های فرهنگی غذایی نیزباضریب۰/۲۰۱=β تشانه برگزاری جشنواره‌های غذا،نمایشگاه‌های محلی ورویدادهای فرهنگی می‌تواند زمینه معرفی بهتر ظرفیت‌های شهر و افزایش تعاملات اجتماعی و اقتصادی را فراهم آورد.در نهایت، دانش و مهارت‌های بومی خوراک با ضریب β=۰/۱۸۴ کمترین اثر را در میان ابعاد مورد بررسی دارد،این نیز نشان داد که انتقال دانش آشپزی سنتی، مهارت‌های بومی و آموزش نیروی انسانی نیز از عوامل مؤثر در توسعه ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی به شمارمی‌روند،امامیزان اثرگذاری آن نسبت به سایرابعادکمتراست.مهم‌ترین یافته مدل، اثر مستقیم و بسیار قوی ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی برتوسعه اقتصادی شهررشت است. ضریب مسیراینرابطهβ=۰/۸۴۷ بوده که در سطح P<۰/۰۰۱ معنادار است. در مجموع، نتایج مدل معادلات ساختاری نشان داد که توسعه گردشگری خوراک در شهر رشت، از طریق تقویت ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی،می‌تواندنقش مهمی درارتقای توسعه اقتصادی ایفاکند.بنابراین، گردشگری خوراک می‌تواند به‌عنوان یکی از محرک‌های اصلی توسعه اقتصادی شهر رشت شناخته شودو۵ بعد مطرح شده می‌توانندزمینه دستیابی به توسعه پایداراقتصادی شهررشت رافراهم سازند.

بحث

درتبیین جامعه شناختی و تحلیل نظریات براساس ویژگی ها و مقتضیات تحقیق ،مقایسه نتایج تحقیق با نظریه های مورد استفاده مورد تایید قرارگرفت.براساس نظریه طبقه خلاق فلوریدا ،توسعه اقتصادی شهرها به حضور طبقه خلاق وابسته است . نتایج پژوهش با نظریه طبقه خلاق قابل تبیین است. درواقع شهررشت با تنوع فرهنگ غذایی و آب وهوا وتعاملات مناسب ظرفیت‌های ارزشمندی برای توسعه خلاقیت شهری دارد، بنابراین نتایج تحقیق نظریه فلوریدا راتایید می کند.براساس نظریه عرصه عادتواره و میدان با رویکرد بوردیویی، در تبیین این نظریه می توان گفت ،تغییرارزشهای اجتماعی، مشارکت بیشترافراد درمیدان(حوزه) عمومی را موجب می گردد.از سوی دیگر عادتواره های جدید بر خاسته از نیازها هم موجب پاسخ وایجادکارآفرینی و مشارکت بیشتر آنان

درجامعه ومیدان را فراهم نمود.با توجه به نتایج تحقیق که سرمایه اجتماعی موجب و عامل اصلی توسعه اقتصادی شد، این نظریه نیز با نتایج تحقیق هم خوانی داشته ومورد تایید واقع گردید .

رویکرد تراسبی به سرمایه فرهنگی ازمنظراقتصادی است،در تبیین این نظریه، سرمایه فرهنگی دریک معنای اقتصادی می تواندابـزاری رابـرای بازنمـایی فرهنـگ فـراهم کند ،بعبارتی سرمایه فرهنگی ،هم ارزش فرهنگی وهم ارزش اقتصادی می آفریند.براین اساس نتایج تحقیق که ظرفیت های فرهنگی موجب توسعه اقتصادی می شوند،تاییدی بر نظریه تراسبی است.دیماجیو نیزنظریه پردازی بود که، نظریه سرمایه فرهنگی رادرقالب مدل تحرک فرهنگی مطرح نمود.در تبیین وانطباق این نظریه می توان گفت، ظرفیت های اجتماعی فرهنگی از یکسو موجب مشارکت بیشترو کارآفرینی فرهنگی واز سوی دیگر موجب مدیریت وجذب گردشگران و کنترل آن ها می شود که این امر تحرک عمودی افراد در بعد فردی و در بعد کلان موجب توسعه اقتصادی شهر می شود، بنابراین نظریه مورد نظر تایید شد.

کاستلزنیز با اشاره به عصر ارتباطات ، جهانی شدن را ظهور نوعی شبکه می داند که در ادامه سرمایه داری ، پهنه اقتصاد را دربرمی گیرد. نتایج تحقیق نیز نشان داد شبکه ارتباطی و مشارکت اجتماعی و مردمی مهم ترین عامل توسعه اقتصادی شهر بود ،ثبت شهر رشت بعنوان شهر خلاق (یونسکو رشت بین المللی) موجب جغرافیای اقتصادی جدیدی شد که با برندسازی در این شهر آن را از بقیه شهر متمایز و برجسته می سازد. بر این اساس نظریه مورد تایید واقع گردید.در نظریه سرمایه فرهنگی اجتماعی بوردیو ،خلاقیت محصول استعداد فردی صرف نیست، بلکه نتیجه دسترسی افراد به سرمایه‌های مختلف است.در تبیین این نظریه ، خلاقیت به عنوان یک سرمایه اقتصادی و اجتماعی در نظر گرفته می‌شودو نتیجه توزیع و انباشت سرمایه فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در میدان‌های اجتماعی است.شهر رشت در شاخص‌های سرمایه اجتماعی و مشارکت مردمی نسبت به سایر ابعاد رتبه اول و بیشترین تاثیر را بر توسعه اقتصادی داشتند .براساس دیدگاه کنش متقابل نمادین خلاقیت از تعاملات روزمره افراد در فضاهای شهری شکل می‌گیرد.از منظر این مکتب، خلاقیت شهری صرفاً محصول زیرساخت‌های اقتصادی یا برنامه‌ریزی شهری نیست، بلکه نتیجه تعاملات اجتماعی و تولید معانی مشترک در فضاهای شهری است. که دراین تحقیق موردتایید واقع شد.

تحقیق با نتایج تحقیقات بومگردی و اشتغال زنان و سرمایه گذاری (محمدی گرفمی و همکاران (۱۴۰۳))، هویت مکانی در توسعه اقتصادی مناطق پیراشهری (بیژنی و همکاران، ۱۴۰۲) استراتژی‌های گردشگری خلاق (کریمی حاتمی و همکاران، ۱۴۰۳) سنجش ظرفیت اجتماعی (خدایی و همکاران، ۱۳۹۳؛ فتایی و همکاران، ۱۳۹۶؛ علی‌اکبری و همکاران، ۱۳۹۸)، ارزیابی شاخص‌های شهر نوآور (رشتبر و همکاران، ۱۴۰۰) تدوین راهبردهای توسعه اقتصادی (مؤمنی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۲) تحلیلیک شهر خاص در کشورهای توسعه‌یافته (جنسن و باستا، ۲۰۲۴ در آمستردام)، یا مقایسه‌هایی میان تعداد زیادی از شهرها (ماهتا و همکاران، ۲۰۲۲) ،ظرفیت دگرگون‌کننده شهری (وولفرام و همکاران، ۲۰۱۹)،مباحث نظری سیاست‌های شهر خلاق (گروداچ، ۲۰۱۷) هم خوانی دارد.نتایج تحقیق با(چراغی‌پور و حسام، ۱۴۰۳؛ حمیدی و همکاران، ۱۴۰۲)بدلیل کمترین تاثیر سرمایه اجتماعی در توسعه اقتصادی،همخوانی نداشت .

نتیجه گیری

از دیدگاه جامعه‌شناسی شهری، خلاقیت صرفاً یک ویژگی فردی نیست؛ بلکه نتیجه تعامل میان ساختارهای اجتماعی ،شبکه‌های ارتباطی، تنوع فرهنگی، سرمایه اجتماعی و فرهنگی و ویژگی‌های فضایی شهر است .فرهنگ نیزصرفاً یک ارزش اجتماعی نیست، بلکه یک سرمایه توسعه‌ای است.با این رویکرد، شاخص های خلاقیت فلوریدا برخورداری از سرمایه اجتماعی بالا، فرهنگ مشارکتی، هویت غذایی منسجم و شبکه‌های محلی تولید، شهر رشت را محیط مناسبی برای شکل‌گیری فعالیت‌های خلاق در حوزه گردشگری خوراک فراهم می کند ،که می توانند بستر مناسبی برای نوآوری، کارآفرینی فرهنگی و توسعه صنایع خلاق محسوب شوند که موجب توسعه اقتصادی می گردد.هم چنین گفتمان های توسعه وپساتوسعه، جایگزینی بر مبنای توسعه مبتنی بر فرهنگ محلی پیشنهاد می‌کند، رویکردی که بعدها به عنوان توسعه مردمی یا مردم‌مدار معرفی شد و برخلاف رویکردهای ساختارگرایانه و دولت محور، با نگرشی از پایین به بالا سعی در بهبود شرایط اقتصادی دارد.رویکرد توسعه مردمی، که پنج اصل اساسی از جمله تأمین نیازهای اقتصادی مبتنی بر نیاز مردم، تمرکززدایی از دولت، نقش سازمان‌های غیر دولتی، مشارکت و توانمندسازی مردمی

و اهمیت سرمایه اجتماعی را در بر دارد، می‌تواند به عنوان سنگ بنای تحول اقتصادی در سطوح محلی و خرد محسوب شود.با توجه به نتایج تحقیق مشارکت مردمی، جهت دستیابی به توسعه اقتصادی پایدار در سطوح محلی، بازنگری و تقویت رویکردهای پسا توسعه و مردمی ضروری است وضمن نقد الگوهای تک خطی توسعه، بر اصل انتقال قدرت و تقویت ظرفیت‌های اقتصادی بومی تأکید می شود.

باتعریف شهر خلاق ،شهر نه تنها محلی برای شکوفایی خلاقیت و انتقال دانش، بلکه زادگاه صنایع خلاق و اقتصاد دانایی از طریق رویکردی ترکیبی تلقی می‌شود.رویکردتلفیقی که اقتصاد را بر فرهنگ و سرمایه اجتماعی پیوند می دهد.از این رو، محیط‌های شهری باید شرایطی مطلوب فراهم آورند که بتوانند سرمایه‌های انسانی خلاق و نوآور را کشف ،جذب ، حفظ و شبکه سازی نمایند تا در تحقق اهداف توسعه دانش‌بنیان و ایجاد رقابت‌پذیری پایدار نقش اساسی ایفاکنند. شکل‌گیری نوآوری، کارآفرینی و تولید ارزش افزوده درسیاست شهر خلاق تا حد زیادی از ادغام سیاست‌های فرهنگی در توسعه شهری،ایجاد صنایع نوظهور وتغییر نگاه به شهرها از مسکونی صرف به خلاقیت و پویایی ایفا کرده‌اند،از این منظر، مطالعه ظرفیت‌های اجتماعی فرهنگی شهرهای ایران در حوزه خلاقیت شهری و اثرگذاری ظرفیت‌سازی به عنوان فرایندی در نظر گرفته می‌شود که به توانمندسازی افراد و گروه‌ها برای بهره‌گیری بهتراز منابع اجتماعی واقتصادی کمک کرده وبتواند در سطح فردی، سازمانی و نهادی اتفاق بیفتد واز طریق آموزش، ارتباطات گسترده‌تر،افزایش مشارکت مدنی و توسعه همکاری‌های اجتماعی شکل گیرد. با توجه به نتایج یافته های تحقیق ،اصطلاح ظرفیت اجتماعی که ازسرمایه اجتماعی نشأت می‌گیرد،می تواند توانایی یک جامعه درایجاد وحفظ ارتباطات مؤثر،اعتماد متقابل وهمکاری درجهت دستیابی به اهداف مشترک رافراهم کند.افزایش ظرفیت اجتماعی معمولاً باتقویت سرمایه اجتماعی ،بکارگیری ظرفیت های خلاقیت شهری موجب بهبود زیرساخت‌های شهری، خدمات عمومی و توسعه اقتصادی و پایدار می‌شود.

منابع

احمدی، ح.، و سالاری‌پور، ع. (۱۴۰۰). تأثیر آموزش شهروندان و رویدادهای فرهنگی بر ارتقاء برند شهر خلاق رشت. مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۶(۲)، ۱-۱۵.

اقدامی، حامد؛مهاجری، عطا؛ میوه، راضیه(۱۳۹۶)، «شهرهای جدید و توسعه پایدار شهری»، مجله عمران، معمار و شهرسازی معاصرجهان، ۱۰-۱

ایمانی،ب.، حیدری ساربان،و.، یاری، ا.، واکبری سقالک ساری،ز. (۱۴۰۵). ارائه الگوی تلفیقی توسعه کارآفرینی گردشگری پایدار روستایی با رویکرد سه مرحله ای کمی-کیفی-کمی (مورد مطالعه: شهرستان رشت). مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، (پیش‌انتشار)، ۱-۲۰.

امان‌پور، س.، ملکی، س.، و عبیات، م. (۱۴۰۴). تحلیل فضایی شاخص‌های شهر خلاق با تأکید بر توسعه پایدار شهری (موردپژوهی: شهر اهواز). جغرافیا و روابط انسانی، (۲۹)، ۱۷۲-۱۹۵.

پوررمضان، ع.ومولایی هشجین، ن.(۱۳۹۳). تحلیل پایداری توسعه کالبدی در سکونتگاه‌های حومه‌ای شهر رشت. مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۹(۲۶)، ۵۵-۷۰.

توسلی، غلامعباس(۱۳۷۴) جامعه شناسی شهری ،تهران ،انتشارات دانشگاه پیام نور.

دانش نظافت، ع.، مولایی هشجین، ن.، و معتمدی مهر، ا. (۱۳۹۵). مقایسه تطبیقی توسعه یافتگی مناطق شهری رشت با استفاده از روش های ارزیابی چند شاخصه. مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۱(۳۵)، ۷۰-۸۵.

دیکنز، پیتر(۱۳۷۷) جامعه شناسی شهری ، ترجمه حسین بهروان، مشهد ، انتشارات آستان قدس رضوی .

رحیمی، ب.، معصومی، م. ت.، و نظم‌فر، ح. (۱۴۰۱). مطالعه تطبیقی مبتنی بر اصول نوشهرگرایی در محله‌های شهری (مطالعه موردی: کلانشهر رشت). مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۷(۳)، ۴۲۰-۴۳۵.

ریتزر،جورج(۱۳۸۵)نظریه های جامعه شناسی در دوران معاصر، ترجمه محسن ثلاثی،چاپ یازدهم ، تهران ، انتشارات علمی.

شریفیان ثانی، مریم (۱۳۸۰) مشارکت شهروندی ، حکمرانی شهری ومدیریت شهری ، فصلنامه مدیریت شهری ، ش هشتم ، صص۴۲-۵۵.

علیزاده، م. ر.، و لطفی، ح. (۱۴۰۱). تبیین اثرگذاری عضویت در شبکه شهرهای خلاق بر توسعه شهری پایدار (مطالعه موردی: رشت). مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۷(۲)، ۳۰۰–۳۱۵.

فکوهی ،ناصر (۱۳۹۶)انسان شناسی شهری ،تهران ، نشر نی.

کاستلز، ایمانوئل شهرها، اطلاعات ، اقتصاد جهانی

کاستللو، وینسنت (۱۳۶۸)شهر نشینی در خاورمیانه ،ترجمه پرویز پیران، تهران ، نشر نی.

کرایب ،یان(۱۳۸۶) نظریه های جامعه شناسی مدرن ، ترجمه عباس مخبر، چاپ چهارم ، تهران ، نشرآگه.نتشارات علمی فرهنگی

کوزر، لوئیس (۱۳۶۷) بزرگان اندیشه جامعه شناسی ، ترجمه محسن ثلاثی ،تهران .

لنسکی ،گرهارد،لنسکی ، جین (۱۳۶۹)سیر جوامع بشری ،ترجمه ناصر موفقیان ، تهران .

لینچ ، کوین(۱۳۸۴)تئوری شکل شهر ، ترجمه حسین بحرینی ، تهران، انتشارات دانشگاه تهران.

محمدی گرفمی، ع.، آمار، ت.، و قریشی، م. ب. (۱۴۰۳). تبیین نقش اقامتگاه‌های بوم‌گردی در نظام گردشگری با تأکید بر بعد اقتصادی (مطالعه موردی: مناطق روستایی شهرستان رشت). مطالعات برنامه‌ریزی سکونتگاه‌های انسانی، ۱۹(۱)، ۲۲۰–۲۳۵.

منصوریان، محمد کریم(۱۳۸۱)روش های پژوهش کمی و کیفی درعلوم اجتماعی،شیراز، انتشارات نوید.

میلز ، همیلتون (۱۳۷۶)اقتصاد شهری ،ترجمه عبدالله کوثری ،تهران ،مرکز تحقیقات معماری و شهرسازی

References

Ahmadi, H., & Salaripour, A. (2021). The impact of citizen education and cultural events on enhancing the brand of Rasht as a creative city. *Studies of Human Settlements Planning, 16*(2), 1–15. [In Persian]

Eghdami, Hamed, Mohajeri, Ata, & Miveh, Razieh. (2017). New towns and sustainable urban development. *Journal of Contemporary World Civil Engineering, Architecture and Urban Planning*, 1–10. [In Persian]

Imani, B., Heidari Sarban, V., Yari, A., & Akbari Saqalaksari, Z. (2026). Developing an integrated model of sustainable rural tourism entrepreneurship development using a three-stage quantitative–qualitative–quantitative approach (Case study: Rasht County). *Studies of Human Settlements Planning*, (Ahead of Print), 1–20. [In Persian]

Amanpour, S., Maleki, S., & Abiat, M. (2025). Spatial analysis of creative city indicators with an emphasis on sustainable urban development (Case study: Ahvaz). *Geography and Human Relations*, (29), 172–195. [In Persian]

Pourramazan, A., & Molaei Hashejin, N. (2014). Analysis of the sustainability of physical development in suburban settlements of Rasht. *Studies of Human Settlements Planning, 9*(26), 55–70. [In Persian]

Tavassoli, Gholam Abbas. (1995). *Urban Sociology*. Tehran: Payame Noor University Press. [In Persian]

Danesh Nezafat, A., Molaei Hashejin, N., & Motamedi Mehr, A. (2016). A comparative assessment of the development levels of urban districts in Rasht using multi-criteria evaluation methods. *Studies of Human Settlements Planning, 11*(35), 70–85. [In Persian]

Dickens, Peter. (1998). *Urban Sociology*. Translated by Hossein Behrovan. Mashhad: Astan Quds Razavi Press. [In Persian]

Rahimi, B., Masoumi, M. T., & Nazmfar, H. (2022). A comparative study based on the principles of New Urbanism in urban neighborhoods (Case study: Rasht metropolis). *Studies of Human Settlements Planning, 17*(3), 420–435. [In Persian]

Ritzer, George. (2006). *Sociological Theory in the Contemporary Era*. Translated by Mohsen Thalasi. 11th ed. Tehran: Elmi Publishing. [In Persian]

Sharifian Sani, Maryam. (2001). Citizen participation, urban governance, and urban management. *Urban Management Quarterly*, (8), 42–55. [In Persian]

Alizadeh, M. R., & Lotfi, H. (2022). Explaining the impact of membership in the Creative Cities Network on sustainable urban development (Case study: Rasht). *Studies of Human Settlements Planning, 17*(2), 300–315. [In Persian]

Fakouhi, Naser. (2017). *Urban Anthropology*. Tehran: Ney Publishing. [In Persian]

Castells, Manuel. *Cities, Information, and the Global Economy*. [In Persian]

Costello, Vincent. (1989). *Urbanization in the Middle East*. Translated by Parviz Piran. Tehran: Ney Publishing. [In Persian]

Craib, Ian. (2007). *Modern Social Theory*. Translated by Abbas Mokhber. 4th ed. Tehran: Agah Publishing; Elmi va Farhangi Publishing. [In Persian]

Coser, Lewis. (1988). *Masters of Sociological Thought*. Translated by Mohsen Thalasi. Tehran. [In Persian]

Lenski, Gerhard, & Lenski, Jean. (1990). *Human Societies: An Introduction to Macrosociology*. Translated by Naser Movafaghian. Tehran. [In Persian]

Lynch, Kevin. (2005). *The Theory of Good City Form*. Translated by Hossein Bahraini. Tehran: University of Tehran Press. [In Persian]

Mohammadi Gharfami, A., Amar, T., & Qureshi, M. B. (2024). Explaining the role of ecotourism accommodations in the tourism system with an emphasis on the economic dimension (Case study: Rural areas of Rasht County). *Studies of Human Settlements Planning, 19*(1), 220–235. [In Persian]

Mansourian, Mohammad Karim. (2002). *Quantitative and Qualitative Research Methods in the Social Sciences*. Shiraz: Navid Publications. [In Persian]

Mills, Hamilton. (1997). *Urban Economics*. Translated by Abdollah Kowsari. Tehran: Center for Architectural and Urban Planning Research. [In Persian]

Baum,H.S (2004).Citizen Participation,international enclopedia of the City Index 2012." Cultural Science Journal 5(1):138;

Bourdieu, P .(۱۹۸٦) .The Forms of Capital.

Bourdieu, P. (1984). Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste. Castells, M. (1996). The Rise of the Network Society. Oxford: Blackwell Florida, R. (2002). The Rise of the Creative Class. New York: Basic Books.

Hartley, John, Jason Potts, and Trent MacDonald. (2012), "The CCI Creative

Landry, C. (2000). The Creative City: A Toolkit for Urban Innovators. London: Earthscan.

social &behavioral sciences ,PP 1840-1846.